

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ശ്രീമാൻ വേംകടനാമാർയുഃ കവിതാർക്കികകേസരീ |

വേദാന്താചാർയുവർയ്യോ മേ സന്നിധത്താം സദാ ഹൃദി ||

|| ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാ ||

|| മോക്ഷസന്യാസയോഗഃ ||

(അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ)

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using skt and Hellingman's T_EX for Malayalam.

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

॥ മോക്ഷസന്യാസയോഗഃ ॥
(അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ)

അർജ്ജുന ഉവാച

സന്യാസസ്യ മഹാബാഹോ തത്ത്വമിച്ഛരാമി വേദിതും |
ത്യാഗസ്യ ച ഹൃഷീകേശ പൃഥക്ക്കേശിനിഷുഭന || 18.1 ||

ശ്രീഭഗവാനുവാച

കാമ്യാനാം കർമ്മണാം ന്യാസം സന്യാസം കവയോ വിദുഃ |
സർവ്വകർമ്മഫലത്യാഗം പ്രാഹുസ്ത്യാഗം വിചക്ഷണാഃ || 18.2 ||

ത്യാജ്യം ദോഷവദിത്യേകേ കർമ്മ പ്രാഹുർമ്മനീഷിണഃ |
യജ്ഞദാനതപഃകർമ്മ ന ത്യാജ്യമിതി ചാപരേ || 18.3 ||

നിശ്ചയം ശൃണു മേ തത്ര ത്യാഗേ ഭരതസത്ത്വമ |
ത്യാഗോ ഹി പുരുഷവ്യാഘ്ര ത്രിവിധഃ സമ്പ്രകീർത്തിതഃ || 18.4 ||

യജ്ഞദാനതപഃകർമ്മ ന ത്യാജ്യം കാർയമേവ തത് |
യജ്ഞോ ദാനം തപശ്ചൈവ പാവനാനി മനീഷിണാം || 18.5 ||

ഏതാന്യപി തു കർമ്മാണി സംഗം ത്യക്ത്വാ ഫലാനി ച |
കർത്തവ്യാനീതി മേ പാർത്ഥ നിശ്ചിതം മതമുത്തമം || 18.6 ||

നിയതസ്യ തു സന്യാസഃ കർമ്മണോ നോപപദ്യതേ |
മോഹാത്തസ്യ പരിത്യാഗസ്താമസഃ പരികീർത്തിതഃ || 18.7 ||

ദുഃഖമിത്യേവ യത്കർമ്മ കായക്ലേശഭയാത്ത്യജേത് |
സ കൃത്വാ രാജസം ത്യാഗം നൈവ ത്യാഗഫലം ലഭേത് || 18.8 ||

കാർയമിത്യേവ യത്കർമ്മ നിയതം ക്രിയതേർജുന |
സംഗം ത്യക്ത്വാ ഫലം ചൈവ സ ത്യാഗഃ സാത്ത്വികോ മതഃ || 18.9 ||

ന ഭേഷ്ട്യകുശലം കർമ്മ കുശലേ നാനുഷജ്ജതേ |
ത്യാഗീ സത്ത്വസമാവിഷ്ടോ മേധാവീ ഛിന്നസംശയഃ || 18.10 ||

ന ഹി ദേഹഭൃതാ ശക്യം തൃക്തും കർമ്മാണ്യശേഷതഃ |
യസ്തു കർമ്മഫലത്യാഗീ സ ത്യാഗീത്യഭിധീയതേ || 18.11 ||

അനിഷ്ടമിഷ്ടം മിശ്രം ച ത്രിവിധം കർമ്മണഃ ഫലം |
ഭവത്യത്യാഗിനാം പ്രേത്യ ന തു സന്ന്യാസിനാം ക്വചിത് || 18.12 ||

പഞ്ചൈതാനി മഹാബാഹോ കാരണാനി നിബോധ മേ |
സാംഖ്യേ കൃതാന്തേ പ്രോക്താനി സിദ്ധയേ സർവ്വകർമ്മണാം || 18.13 ||

അധിഷ്ഠാനം തഥാ കർത്താ കരണം ച പൃഥഗ്വിധം |
വിവിധാശ്ച പൃഥക്ചേഷ്ടാ ദൈവം ചൈവാത്ര പഞ്ചമം || 18.14 ||

ശരീരവാങ്മനോഭിര്യത്കർമ്മ പ്രാരഭതേ നരഃ |
ന്യായും വാ വിപരീതം വാ പഞ്ചൈതേ തസ്യ ഹേതവഃ || 18.15 ||

തത്രൈവം സതി കർത്താരമാത്മാനം കേവലം തു യഃ |
പശ്യത്യകൃതബുദ്ധിത്വാന സ പശ്യതി ദുർമ്മതിഃ || 18.16 ||

യസ്യ നാഹംകൃതോ ഭാവോ ബുദ്ധിര്യസ്യ ന ലിപ്യതേ |
ഹത്യാപി സ ഇമാംഘോരാന ഹന്തി ന നിബധ്യതേ || 18.17 ||

ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം പരിജ്ഞാതാ ത്രിവിധാ കർമ്മചോദനാ |
കരണം കർമ്മ കർത്തേതി ത്രിവിധഃ കർമ്മസംഗ്രഹഃ || 18.18 ||

ജ്ഞാനം കർമ്മ ച കർത്താച ത്രിധൈവ ഗുണഭേദതഃ |
പ്രോച്യതേ ഗുണസംഖ്യാനേ യഥാവച്ഛൂണ്യ താനൃപി || 18.19 ||

സർവ്വഭൂതേഷു യേനൈകം ഭാവമവ്യയമീക്ഷതേ |
അവിഭക്തം വിഭക്തേഷു തജ്ജ്ഞാനം വിദ്ധി സാത്ത്വികം || 18.20 ||

പൃഥക്സ്വേന തു യജ്ജ്ഞാനം നാനാഭാവാനുപൃഥഗ്വിധാൻ |
വേത്തി സർവ്വേഷു ഭൂതേഷു തജ്ജ്ഞാനം വിദ്ധി രാജസം || 18.21 ||

യത്തു കൃത്സ്നവദേകസ്മിൻകാർയേ സക്തമഹൈതുകം |
അതത്പാർത്ഥവദൽപം ച തത്താമസമുദാഹൃതം || 18.22 ||

നിയതം സംഗരഹിതമരാഗഭേഷതഃ കൃതം |
അഹലപ്രേപ്സുനാ കർമ്മ യത്തത്സാത്ഥികമുച്യതേ || 18.23 ||

യത്തു കാമേപ്സുനാ കർമ്മ സാഹംകാരേണ വാ പുനഃ |
ക്രിയതേ ബഹുലായാസം തദ്രാജസമുദാഹൃതം || 18.24 ||

അനുബന്ധം ക്ഷയം ഹിംസാമനപേക്ഷ്യ ച പൗരുഷം |
മോഹാദാരഭ്യതേ കർമ്മ യത്തത്താമസമുച്യതേ || 18.25 ||

മുക്തസംഗോഽനഹംവാദീ ധൃത്യുത്സാഹസമന്വിതഃ |
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോർന്നിർവികാരഃ കർത്താ സാത്ഥിക ഉച്യതേ || 18.26 ||

രാഗീ കർമ്മഹലപ്രേപ്സുർല്ലുബ്ധോ ഹിംസാത്മകോഽശുചിഃ |
ഹർഷശോകാമ്പിതഃ കർത്താ രാജസഃ പരികീർത്തിതഃ || 18.27 ||

അയുക്തഃ പ്രാക്യുതഃ സ്തബ്ധഃ ശരോ നൈഷ്കൃതികോഽലസഃ |
വിഷാദീ ദീർഘസൂത്രീ ച കർത്താ താമസ ഉച്യതേ || 18.28 ||

ബുദ്ധേർഭേദം ധൃതേശ്ചൈവ ഗുണതസ്ത്രിവിധം ശൃണു |
പ്രോച്യമാനമശേഷേണ പൃഥക്തേന ധനഞ്ജയ || 18.29 ||

പ്രവൃത്തിം ച നിവൃത്തിം ച കാർയാകാർയേ ഭയാഭയേ |
ബന്ധം മോക്ഷം ച യാ വേത്തി ബുദ്ധിഃ സാ പാർത്ഥ സാത്ഥികീ || 18.30 ||

യയാ ധർമ്മമധർമ്മം ച കാർയം ചാകാർയമേവ ച |
അയഥാവത്പ്രജാനാതി ബുദ്ധിഃ സാ പാർത്ഥ രാജസീ || 18.31 ||

അധർമ്മം ധർമ്മമിതി യാ മന്യതേ തമസാവൃതാ |
സർവ്വാർത്ഥാമ്പിപരീതാംശ്ച ബുദ്ധിഃ സാ പാർത്ഥ താമസീ || 18.32 ||

ധൃത്യാ യയാ ധാരയതേ മനഃപ്രാണേന്ദ്രിയക്രിയാഃ |
യോഗേനാവൃട്ടിചാരിണ്യാ ധൃതിഃ സാ പാർത്ഥ സാത്ഥികീ || 18.33 ||

യയാ തു ധർമ്മകാമാർത്ഥാസ്യുത്യാ ധാരയതേർജുന |
പ്രസംഗേന ഫലാകാംക്ഷീ ധൃതിഃ സാ പാർത്ഥ രാജസീ || 18.34 ||

യയാ സ്വപ്നം ഭയം ശോകം വിഷാദം മദമേവ ച |
ന വിമുഞ്ചതി ദുർമ്മേധാ ധൃതിഃ സാ പാർത്ഥ താമസീ || 18.35 ||

സുഖം ത്വിദാനീം ത്രിവിധം ശൃണു മേ ഭരതർഷഭ |
അഭ്യാസാദ്രമതേ യത്ര ദുഃഖാന്തം ച നിഗച്ഛരതി || 18.36 ||

യത്തദഗ്രേ വിഷമിവ പരിണാമേഫമൃതോപമം |
തത്സുഖം സാത്ത്വികം പ്രോക്തമാത്മബുദ്ധിപ്രസാദജം || 18.37 ||

വിഷയേന്ദ്രിയസംയോഗാദ്യത്തദഗ്രേഫമൃതോപമം |
പരിണാമേ വിഷമിവ തത്സുഖം രാജസം സ്ഥൂതം || 18.38 ||

യദഗ്രേ ചാനുബന്ധേ ച സുഖം മോഹനമാത്മനഃ |
നിദ്രാലസ്യപ്രമാദോത്ഥം തത്താമസമുദാഹൃതം || 18.39 ||

ന തദസ്തി പൃഥിവ്യാം വാ ദിവി ദേവേഷു വാ പുനഃ |
സത്ത്വം പ്രകൃതിജൈർമ്മുക്തം യദേഭിഃ സ്യാത്ത്രിഭിർഗ്ഗുണൈഃ || 18.40 ||

ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയവിശാം ശുദ്രാണാം ച പരന്തപ |
കർമ്മാണി പ്രവിഭക്താനി സ്വഭാവപ്രഭവൈർഗ്ഗുണൈഃ || 18.41 ||

ശമോ ദമസ്തപഃ ശൗചം ക്ഷാന്തിരാർജ്ജവമേവ ച |
ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനമാസ്തിക്യം ബ്രഹ്മകർമ്മ സ്വഭാവജം || 18.42 ||

ശൗർയം തേജോ ധൃതിർദ്രാക്ഷ്യം യുദ്ധേ ചാപ്യപലായനം |
ദാനമീശ്വരഭാവശ്ച ക്ഷാത്രം കർമ്മ സ്വഭാവജം || 18.43 ||

കൃഷിഗൗരക്ഷ്യവാണിജ്യം വൈശ്യകർമ്മ സ്വഭാവജം |
പരിചർയാത്മകം കർമ്മ ശൂദ്രസ്യാപി സ്വഭാവജം || 18.44 ||

ന്ധേ ന്യേ കർമ്മണ്യഭിരതഃ സംസിദ്ധിം ലഭതേ നരഃ |
സ്വകർമ്മനിരതഃ സിദ്ധിം യഥാ വിന്ദതി തച്ഛൂണു || 18.45 ||

യതഃ പ്രവൃത്തിർഭൂതാനാം യേന സർവ്വമിദം തതം |
സ്വകർമ്മണാ തമഭ്യർച്യ സിദ്ധിം വിന്ദതി മാനവഃ || 18.46 ||

ശ്രേയാൻസ്വധർമ്മോ വിഗുണഃ പരധർമ്മാത്പനുഷ്ഠിതാത് |
സ്വഭാവനിയതം കർമ്മ കുർവ്വന്നാപ്നോതി കിൽബിഷം || 18.47 ||

സഹജം കർമ്മ കൗന്തേയ സദോഷമപി ന ത്യജേത് |
സർവ്വാരംഭാ ഹി ദോഷേണ ധൂമേനാഗ്നിരിവാവൃതാഃ || 18.48 ||

അസക്തബുദ്ധിഃ സർവ്വത്ര ജിതാത്മാ വിഗതസ്പൃഹഃ |
നൈഷ്കർമ്മ്യസിദ്ധിം പരമാം സന്ന്യാസേനാധിഗച്ഛതി || 18.49 ||

സിദ്ധിം പ്രാപ്തോ യഥാ ബ്രഹ്മ തഥാപ്നോതി നിബോധ മേ |
സമാസേനൈവ കൗന്തേയ നിഷ്ഠാ ജ്ഞാനസ്യ യാ പരാ || 18.50 ||

ബുദ്ധ്യാ വിശുദ്ധയാ യുക്തോ ധൃത്യാത്മാനം നിയമ്യ ച |
ശബ്ദാദീമ്പിഷയാംസ്ത്യക്ത്വാ രാഗഭ്രേഷൗ വ്യുദസ്യ ച || 18.51 ||

വിവിക്തസേവീ ലഘ്യാശീ യത്വാക്കായമാനസഃ |
ധ്യാനയോഗപരോ നിത്യം വൈരാഗ്യം സമുപാശ്രിതഃ || 18.52 ||

അഹംകാരം ബലം ദർപ്പം കാമം ക്രോധം പരിഗ്രഹം |
വിമുച്യ നിർമ്മമഃ ശാന്തോ ബ്രഹ്മഭൂയായ കൽപതേ || 18.53 ||

ബ്രഹ്മഭൂതഃ പ്രസന്നാത്മാ ന ശോചതി ന കാംക്ഷതി |
സമഃ സർവ്വേഷു ഭൂതേഷു മദ്ഭക്തിം ലഭതേ പരാം || 18.54 ||

ഭക്ത്യാ മാമഭിജാനാതി യാവാനൃശ്ചാസ്മി തത്ത്വതഃ |
തതോ മാം തത്ത്വതോ ജ്ഞാത്വാ വിശതേ തദനന്തരം || 18.55 ||

സർവ്വകർമ്മാണൃപി സദാ കുർവ്വാനോ മദ്വ്യപാശ്രയഃ |
മത്പ്രസാദാദവാപ്നോതി ശാശ്വതം പദമവ്യയം || 18.56 ||

ചേതസാ സർവ്വകർമ്മാണി മയി സന്ന്യസ്യ മത്പരഃ |
ബുദ്ധിയോഗമുപാശ്രിത്യ മച്ചിത്തഃ സതതം ഭവ || 18.57 ||

മച്ചിത്തഃ സർവ്വഭൂർഗ്ഗാണി മത്പ്രസാദാത്തരിഷ്യസി |
അഥ ചേത്ത്വമഹംകാരാന ശ്രോഷ്യസി വിനംക്ഷ്യസി || 18.58 ||

യദഹംകാരമാശ്രിത്യ ന യോത്സ്യ ഇതി മന്യസേ |
മിഥൈദ്യഃ വ്യവസായസ്തേ പ്രകൃതിസ്ത്വാം നിയോക്ഷ്യതി || 18.59 ||

സ്വഭാവജേന കൗന്തേയ നിബദ്ധഃ സ്വേന കർമ്മണാ |
കർത്തും നേച്ഛരസി യന്മോഹാത്കരിഷ്യസ്യവശോപി തത് || 18.60 ||

ഈശ്വരഃ സർവ്വഭൂതാനാം ഹൃദ്രേശ്വർജ്ജുന തിഷ്ഠതി |
ഭ്രാമയൻസർവ്വഭൂതാനി യന്ത്രാരൂഢാനി മായയാ || 18.61 ||

തമേവ ശരണം ഗച്ഛ സർവ്വഭാവേന ഭാരത |
തത്പ്രസാദാത്പരാം ശാന്തിം സ്ഥാനം പ്രാപ്സ്യസി ശാശ്വതം || 18.62 ||

ഇതി തേ ജ്ഞാനമാഖ്യാതം ഗുഹ്യാദ്ഗുഹ്യതരം മയാ |
വിമൂഢൈശ്വരഭശേഷേണ യഥേച്ഛരസി തഥാ കുരു || 18.63 ||

സർവ്വഗുഹ്യതമം ഭൂയഃ ശൃണു മേ പരമം വചഃ |
ഇഷ്ടോഽസി മേ ദൃഢമിതി തതോ വക്ഷ്യാമി തേ ഹിതം || 18.64 ||

മന്മനാ ഭവ മദ്ഭക്തോ മദ്യാജീ മാം നമസ്കുരു |
മാമേവൈഷ്യസി സത്യം തേ പ്രതിജാനേ പ്രിയോഽസി മേ || 18.65 ||

സർവ്വധർമ്മാൻ പരിത്യജ്യ മാമേകം ശരണം വ്രജ |
അഹം ത്വാം സർവ്വപാപേഭ്യോ മോക്ഷ്യയിഷ്യാമി മാ ശുചഃ || 18.66 ||

ഇദം തേ നാതപസ്കായ നാഭക്തായ കദാചന |
ന ചാശുശ്രൂഷവേ വാച്യം ന ച മാം യോഽഭ്യസൂയതി || 18.67 ||

യ ഇദം പരമം ഗുഹ്യം മദ്ഭക്തേഷ്വഭിധാസ്യതി |
ഭക്തിം മയി പരാം കൃത്വാ മാമേവൈഷ്യത്യസംശയഃ || 18.68 ||

ന ച തസ്മാന്മനുഷ്യേഷു കശ്ചിന്മേ പ്രിയകൃത്തമഃ |
ഭവിതാ ന ച മേ തസ്മാദന്യഃ പ്രിയതരോ ഭൂവി || 18.69 ||

അധ്യേഷ്യതേ ച യ ഇമം ധർമ്മ്യം സംവാദമാവയോഃ |
ജ്ഞാനയജ്ഞേന തേനാഹമിഷ്ടഃ സ്യാമിതി മേ മതിഃ || 18.70 ||

ശ്രദ്ധാവാന്നസൂയശ്ച

ശൃണുയാദപി യോ നരഃ |
സോഽപി മുക്തഃ ശുഭാൻ ലോകാൻ-
പ്രാപ്നുയാത്പുണ്യകർമ്മണാം || 18.71 ||

കച്ചിദേതച്ഛ്രുതം പാർത്ഥ ത്വയൈകാഗ്രേണ ചേതസാ |
കച്ചിദജ്ഞാനസംമോഹഃ പ്രനഷ്ടസ്തേ ധനജ്ഞയ || 18.72 ||

അർജ്ജുന ഉവാച

നഷ്ടോ മോഹഃ സ്ഥൂതിർല്ലബ്ധാ ത്വത്പ്രസാദാന്മയാഽച്യുത |
സ്ഥിതോഽസ്ഥി ഗതസന്ദേഹഃ കരിഷ്യേ വചനം തവ || 18.73 ||

സജ്ഞയ ഉവാച

ഇത്യഹം വാസുദേവസ്യ പാർത്ഥസ്യ ച മഹാത്മനഃ |
സംവാദമിമശ്രൗഷമദ്ഭൂതം രോമഹർഷണം || 18.74 ||

വ്യാസപ്രസാദച്ഛ്രുതവാനേതദ്ഗുഹ്യമഹം പരം |
യോഗം യോഗേശ്വരാത് കൃഷ്ണാത്സാക്ഷാത്കഥയതഃ സ്വയം || 18.75 ||

രാജൻസംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ സംവാദമിമദ്ഭൂതം |
കേശവാർജ്ജുനയോഃ പുണ്യം ഹൃഷ്ട്യാമി ച മുഹൂർമ്മുഹുഃ || 18.76 ||

തച്ച സംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ രൂപമത്യദ്ഭൂതം ഹരേഃ |
വിസ്ഥയോ മേ മഹാന്രാജൻഹൃഷ്ട്യാമി ച പുനഃ പുനഃ || 18.77 ||

യത്ര യോഗേശ്വരഃ കൃഷ്ണോ യത്ര പാർത്ഥോ ധനുർഭാരഃ |
തത്ര ശ്രീർവ്വിജയോ ഭൂതിർധ്രുവാ നീതിർമ്മതിർമ്മമ || 18.78 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭഗവദ്ഗീതാസുപനിഷത്സു ബ്രഹ്മവിദ്യായാം യോഗശാസ്ത്രേ
ശ്രീകൃഷ്ണാർജ്ജുനസംവാദേ മോക്ഷസന്ന്യാസയോഗഃ നാമ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ||